

**COMPETENȚA DE SELF-MANAGEMENT A ACTIVITĂȚII DE
ÎNVĂȚARE LA STUDENȚI-PRIORITATE ACTUALĂ A
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ACADEMIC**

Valentina BOTNARI dr., conf. univ., UST

botnari_valentina@yahoo.com

Lilia LAȘCU drd., master în Științe ale Educației, UST

lilok_uk@mail.ru

Abstract. *Articolul dat abordează problema competenței de self-management a activității de învățare la studenți drept prioritate actuală a învățământului academic. În acest context, este prezentat conceptul de competență de self-management a activității de învățare, care înglobează sinergic componentele competenței, dimensiunile managementului și elementele activității de învățare și elucidează elocvent conținuturile competenței de self-management a activității de învățare la studenți (CSMAIS).*

Abstract. *The paper addresses the problem of students' self-management competence in learning as a present-day priority of Higher Education. Against such a background, the work unfolds the concept of self-management competence in learning, which encompasses synergically the competence components, management dimensions and elements of learning activity. Ultimately, the substance of students' self-management competence in learning is elucidated.*

Abordarea învățământului în baza competențelor este generată de tendințele mondiale de integrare, globalizare a sistemului european de învățământ. Una dintre ideile care iau naștere în sec. XX și care își păstrează actualitatea vizează trecerea de la învățământul axat pe cunoștințe la învățământul axat pe competențe (*Competence-Based Education-CBE*) [11].

Procesul de integrare în sistemul european de învățământ, necesitatea stabilirii unui cadru comun pentru definirea și recunoașterea rezultatelor învățării au condiționat implementarea unei noi paradigme în învățământul din Republica Moldova – abordarea prin competențe [5, p.8].

La ora actuală, învățământul din Republica Moldova atestă schimbări conceptuale materializate în reforme care promovează direct sau indirect învățarea în baza competențelor. Drept surse de reper servesc unele documente de politică educațională aprobate (Codul educației, Concepția învățământului, Curriculumul național etc.).

Acțiunile întreprinse în ultimul deceniu în vederea reformării învățământului și racordării lui la imperativele europene au creat premise adecvate pentru modernizarea sistemului de învățământ.

Aderarea la procesul de la Bologna implică toți actanții spațiului universitar într-un proces complex de racordare la dimensiunile europene ale învățământului superior, una dintre care prezintă *formarea competențelor* la viitorii specialiști.

O provocare a procesului de la Bologna prevede reducerea volumului timpului academic rezervat studierii disciplinelor universitare și redefinirea formelor de utilizare a timpului academic. Din numărul total de ore, 50% este rezervat pentru *activitatea independentă* a studentului și 50% de ore pentru contact direct. Astfel, se modifică semnificativ ponderea variabilelor paradigmei învățării, se impun noi cerințe și expectanțe în raport cu *angajarea studentului în propria învățare*, respectiv a obiectivelor academice, caracteristicilor individuale și sarcinilor de studiu.

În această ordine de idei, esența educației moderne este de a transmite către student bazele și metodele de **autoformare**, **autoeducare** și **autoinstruire** (s.n.): de a transforma de-a lungul vieții întregi subiectul care este educat de alții în subiectul care se educă pe sine însuși. Rolul instituțiilor de învățământ universitar și cel preuniversitar este acela de a-i transmite studentului cuantumul de informații, de a-i forma acele competențe care îl vor ajuta să-și continue singur formarea și, în special, să stimuleze interesul subiecților pentru acest lucru.

În majoritatea cercetărilor științifice conceptul de competență este definită ca „un ansamblu integrat de cunoștințe (*a ști*), capacități (*a ști să faci*) și atitudini (*a ști să devii*), exersate în mod spontan, care permit exercitarea adecvată a unui rol, a unei funcții sau a unei activități cu un grad sporit de complexitate [9, p.19].

În contextul acestei poziționări, metodologia de formare a competenței trebuie să se axeze prioritar pe valorizarea resurselor subiectului, constituite din cunoștințe fundamentale (*a ști*), capacități, deprinderi (*a ști să faci*) și atitudini (*a ști să devii*) raliat la un cadru situațional/ context concret, în care subiectul manifestă **autogestionare proprie** (s.n.) și disponibilitate de utilizare în practică a acestor achiziții, ce conduc la **autorealizarea personalității** (s.n.) [8,p.78].

Trebuie subliniat că pentru cercetarea noastră este semnificativă abordarea holistică a conceptului de competență, propus de V. Botnari, în viziunea căreia competența reprezintă „o integralitate imanentă a achizițiilor subiectului din momentul în care acceptă și își propune să atingă un scop” [2, p.100].

Abordarea competenței din perspectivă holistică solicită și o modalitate specifică de concepere a personalității care o posedă sau urmează să o însușească. O asemenea persoană ar prezenta, din perspectiva manifestării ei autentice, o constelație dinamică de potențialități energetice, reactive, atitudinale, disponibilități și strategii rezolutive și creatoare, comportamente exprimate și simbolizate prin roluri manifeste, tranziente și virtuale, dinamice și transformative [1,p.190].

În accepția cercetătoarei V. Botnari, competența reprezintă, din perspectivă holistică, o formație, complexă ca structură și globală ca organizare, care asigură succesul realizării obiectivelor fundamentale și, respectiv, **autorealizarea personalității** (s.n.), care își are exprimare într-un construct integral imanent de cunoștințe, capacități și calități ale

omului interconectate cu atitudinea valorică față de mediu și cu o atitudine creativă față de ceea ce face, stimulând tendința subiectului spre **autoperfecționare continuă** (s.n.) [3, p. 5]. E semnificativă remarca autoarei V. Botnari, potrivit căreia competența poate fi apreciată ca o circumstanță de **autorealizare a personalității** (s.n.). Definirea fenomenului de competență conturează cu certitudine 3 elemente distincte ale acesteia: *cunoștințe, capacități și atitudini*.

Activitatea primordială a studenților o prezintă activitatea de învățare. În viziunea lui A.H. Леонтьев, activitatea de învățare înglobează următoarele elemente ce vizează *identificarea scopului, proiectarea activității, executarea acțiunilor și obținerea/inregistrarea rezultatului* [10, p.81].

La ora actuală, activitatea de învățare presupune, în special pentru studenți, *a studia, a cuceri, a progresa* și nu a obține *cunoștințe*. E cert faptul că a cuceri cunoașterea se realizează printr-un management eficient ce presupune *planificare, organizare, evaluare și consiliere* atât externe, cât și interne, adică *self-management*.

Astăzi, în condițiile exploziei informaționale, rapiditatea schimbărilor din lume relevă necesitatea formării la studenții din mediul academic a unor *abilități de studiu individual*. Cercetătorul I. Neacșu susține ideea potrivit căreia studentul trebuie astfel monitorizat pentru a deveni **managerul propriei activități de învățare** (s.n.), ceea ce presupune: planificarea și organizarea activității intelectuale, programarea eficientă a ritmului de studiu prin raportare la timpul disponibil; dispozitivele/mecanismele mintal-energetice, factorii de mediu; automotivarea etc.

Deoarece managementul și self-managementul însoțesc diverse activități, în cercetarea noastră ne interesează care sunt prerogativele managementului în general și cele ale self-managementului în special pentru activitatea de învățare. Ținem să menționăm că actualmente rezultatele educației formale se codifică în *competențe*.

În această ordine de idei, putem afirma că orice activitate este sprijinită prin aplicarea unui management, dar și a unui self-management, probitatea căruia fiind condiționată în mod special de calitatea deținerii de către subiect a *competenței de self-management*.

Aceste idei se regăsesc în diferite documente de politică educațională, spre exemplu: Recomandarea Parlamentului și a Consiliului European (Reccomandation of the European Parliment and the Council - *Key Competences for Lifelong Learning*) aprobată la 18 decembrie, 2006, remarcă următoarele: *competența de a învăța* reprezintă capacitatea/abilitatea de a se implica și a persevera în învățare, ***de a-și organiza propria învățare*** (s.n), inclusiv printr-un management efectiv al timpului și al informării, atât individual, cât și în grup [11].

Această competență include conștientizarea procesului și a necesităților proprii de învățare, identificarea oportunităților disponibile/existente și abilitatea de a depăși obstacolele în scopul unei învățări de succes și **în mod independent** (s.n). Competența

constă în acumularea, procesarea și asimilarea noilor cunoștințe și capacități, care implică căutarea și utilizarea consilierii și a orientării.

Competența de „*a învăța să înveți*” presupune implicarea celor care învață în construirea cunoașterii, pornind de la cunoștințele și experiența lor de viață, pentru a fi capabili să aplice cunoștințele și capacitățile într-o diversitate de contexte, unul din acesta prezentînd valoare și interes direct pentru cercetarea noastră, spre exemplu: ***educația și propria formare profesională***. Motivația și încrederea sunt esențiale pentru manifestarea acestei competențe [7, p.16].

În contextul celor relatate mai sus, putem menționa că această competență de „*a învăța să înveți*” presupune conotația de autoînvățare, însă nu exclude sprijinul oferit de cadrul didactic. Cercetările actuale axate pe interpretarea rezultatelor academice vizează necesitatea *formării competenței de self-management a activității de învățare* la toți subiecții implicați în cunoaștere, cu prioritate la studenții universitari. Astfel, competența, inclusiv procesul de însușire a acesteia, necesită din partea subiectului manifestare de self-management. Pe de altă parte, orice competență se obține prin învățare, fapt ce ne permite a deduce că competența de self-management a activității de învățare este una fundamentală, absolut necesară pentru orice subiect angajat în cunoaștere.

În baza analizei rezultatelor științifice bazate pe interpretarea conceptelor de competență, competență de învățare, management, self-management și activitate de învățare am dedus conceptul de *competență de self-management a activității de învățare*.

În viziunea noastră, *competența de self-management a activității de învățare reprezintă o integralitate imanentă de achiziții ale subiectului (cunoștințe, capacități și atitudini) reactualizate și valorificate inedit într-un proces continuu de planificare, organizare, evaluare și consiliere, axat pe identificarea/ acceptarea unui scop de învățare, proiectarea și executarea acțiunilor relevante pentru înregistrarea unui rezultat personal exprimat într-o schimbare de calitate*.

Propunem în continuare prezentarea grafică a *competenței de self-management a activității de învățare la studenți (CSMAIS)*, care înglobează sinergic componentele competenței, dimensiunile managementului, precum și elementele activității de învățare (*Figura 1.1*).

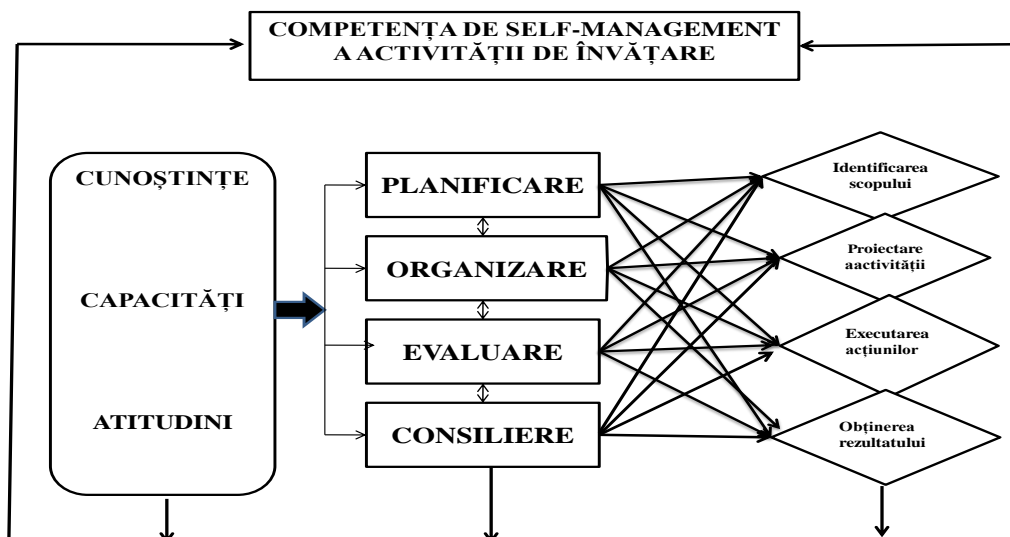

Fig.1.1. Ilustrarea grafică a competenței de self-management a activității de învățare la studenți (CSMAIS)

În baza conceptului de self-management a activității de învățare la studenți am elaborat o variantă sintetizată a conținutului structural al competenței nominalizate pe care îl expunem în Tabelul 1.1.

Tabelul 1.1 Conținutul structural al competenței de self-management a activității de învățare efectuate de studenți

CUNOȘTINȚE (a ști)				
	Planificare	Organizare	Evaluare	Consiliere
Identificarea scopului	- dețin informații despre scopul activității de învățare; - disting obiectivele specifice activității de învățare.	- cunosc strategiile didactice (metode, procedee, tehnici, forme, mijloace) specifice activității de învățare.	- disting criteriile/indicatorii de evaluare a activității de învățare; - identifică descriptorii de performanță ai activității de învățare.	- identifică impactul realizării scopului activității de învățare pentru autocunoaștere și autoevaluare.

Proiectarea activității	<ul style="list-style-type: none"> - cunosc elementele structurale ale activității de învățare (mișcări, operații, acțiuni); - disting etapele specifice activității de învățare; - detectează metodologia de elaborare a activității de învățare. - identifică conținuturile specifice activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - identifică strategiile de studiu și învățare (metode, tehnici, mijloace) prin raportare la sarcinile de învățare; - cunosc eficacitatea strategiilor de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - cunosc metodele de evaluare a activității de învățare; - detectează nivelele de realizare a activității de învățare (înalt, mediu și scăzut); - disting modalități de autoreglare ale învățării. 	<ul style="list-style-type: none"> - detectează propriile intenții și resurse; - cunosc și înțeleg punctele tari și slabe privind calificările personale.
Executarea acțiunilor	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizează modalitățile de realizare/efectuare a mișcărilor, operațiilor și acțiunilor în conformitate cu ierarhia prevăzută în planul activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - disting elementele structurale ale activității de învățare. - relatează planul propriu de realizare a sarcinilor didactice într-o structură logică; - detectează scopul activității de învățare (feedback); 	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizează rezultatele activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - relatează oportunitățile de formare și autoformare.
Obținerea rezultatului	<ul style="list-style-type: none"> - detectează rezultatul anticipativ al activității de învățare exprimat într-o schimbare de calitate; 	<ul style="list-style-type: none"> - relatează rezultatele activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - disting nivelul de performanță și eficiență al activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - relatează rezultatele învățării;
CAPACITĂȚI (a ști să faci)				

<i>Identificarea scopului</i>	<ul style="list-style-type: none"> - stabilesc scopul activității de învățare; - formulează obiectivele activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - execută scopul activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - stabilesc metodologia de evaluare a activității de învățare ; 	<ul style="list-style-type: none"> - descoperă autoreflexiile personale;
<i>Proiectarea activității</i>	<ul style="list-style-type: none"> - elaborează planul propriu de realizare a sarcinilor de învățare - selectează strategiile didactice (metode, procedee, tehnici, mijloace, forme) specifice activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - restructurează strategiile didactice în scopul eficientizării învățării; - demonstrează abilități manageriale, comunicative, investigative de cercetare, analitice și predictive în organizarea activității de învățare. - realizează legături inter-, intra- și trans-disciplinare în cadrul activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizează corelația etapelor activității de învățare; - selectează strategiile didactice (metode, procedee, tehnici) de evaluare a activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - apreciază perceperea propriului „Eu” raportat la sarcinile de învățare;

Executarea acțiunilor	<ul style="list-style-type: none"> - execută activitatea de învățare respectând, elementele componente; - stabilesc corelația dintre etapele /componentele activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - implementează/ utilizează strategiile didactice adecvate activității de învățare. - monitorizează resursele disponibile de natură internă (procese cognitive, motivaționale, afective) cât și a celor exterioare (influența mediului și a contextului învățării) în cadrul activității de învățare; - realizează diverse tipuri de feedback în activitatea de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - automonitorizează activitatea de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - restructurează procesul autoreglării proprii învățări; - prezintă abilități reflexive și interpersonale pentru învățarea individuală/ independentă
Obținerea rezultatului	<ul style="list-style-type: none"> - recunosc rezultatele anticipative ale activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - analizează rezultatele activității de învățare. - elaborează și prognozează finalitățile educaționale. 	<ul style="list-style-type: none"> - autoevaluează rezultatele (reflecțiile metacognitive) activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - generalizează procesul de autocunoaștere
ATITUDINI (a ști să devii)				
Identificarea scopului	<ul style="list-style-type: none"> - acceptă scopul activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizează propriile scopuri ale activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - motivează, orientează, potențează performanța activității de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> - manifestă maturitate emoțională în activitatea de învățare.

<i>Proiectarea activității</i>	<ul style="list-style-type: none"> - aprobă strategiile didactice preferențiale ale activității de învățare; - manifestă curiozitate de a căuta oportunități de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - exprimă încredere în forțele proprii; - manifestă dorință de a pune în practică învățarea anterioară într-o varietate de contexte de viață și în mod flexibil. 	<ul style="list-style-type: none"> - demonstrează auto-motivație în cadrul activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - exprimă atitudine pozitivă față de sine și atitudine valorică față de activitatea de învățare:
<i>Executarea acțiunilor</i>	<ul style="list-style-type: none"> - manifestă atitudine pozitivă față de activitatea de învățare - demonstrează motivație și încredere de a urmări și reuși în activitatea de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - dovedește insistență în realizarea scopului activității de învățare; - încurajează flexibilitatea în cadrul activității de învățare; - manifestă pasiune pentru activitatea de învățare; - exprimă abilități de comunicare empatică în cadrul activității de învățare; - demonstrează încredere în forțele proprii; 	<ul style="list-style-type: none"> - conștientizează responsabilitatea pentru acțiunile întreprinse ; - manifestă autoreglare în activitatea de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - dovedește atitudine creativă față de activitatea de învățare; - manifestă sentimente de auto-eficacitate;
<i>Obținerea rezultatului</i>	<ul style="list-style-type: none"> - reflectă asupra rezultatelor activității de învățare 	<ul style="list-style-type: none"> - apreciază critic rezultatele activității de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> - demonstrează autoaprecierea rezultatelor învățării 	<ul style="list-style-type: none"> - încurajează autorealizarea personală

Analiza conținuturilor expuse anterior ne permit a deduce următoarele concluzii:

- Competența, precum și procesul de formare a acesteia, solicită o modalitate specifică de concepere a personalității din perspectiva manifestării ei autentice, ce ar prezenta o constelație dinamică de potențialități energetice, reactive, atitudinale, disponibilități și strategii rezolutive și creatoare,

comportamente exprimate și simbolizate prin roluri manifeste, tranziente și virtuale, dinamice și transformative.

- Competențele se cuceresc prin învățare, deținerea lor fiind condiționată de posedarea inițială a uneia dintre cele mai fundamentale – competența de self-management a activității de învățare la studenți.
- Competența de self-management a activității de învățare reprezintă o integralitate imanentă de achiziții ale subiectului (cunoștințe, capacități și atitudini) reactualizate și valorizate inedit într-un proces continuu de planificare, organizare, evaluare și consiliere, axat pe determinarea/ acceptarea unui scop de învățare, proiectarea și executarea acțiunilor relevante pentru înregistrarea unui rezultat personal exprimat într-o schimbare de calitate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Botnari V. Paradigma formării competențelor profesionale la studenți. În: Schimbări de paradigmă în teoria și practica educațională. Chișinău: CEP USM, 2009, vol. III, p. 187-191.
2. Botnari V. Paradigma holistică – reper metodologic în studierea competenței profesionale. În: Studia Universitatis, 2009, nr. 6 (26), p. 97-100.
3. Botnari V. Competența studenților de a învăța - un mega-rezultat educațional. În: Materialele conferinței științifico-practice, Chișinău: UST, Liceul Teoretic „Orizont”, 2013. 293p.
4. Codul educației al Republicii Moldova.
5. Competențe ale pedagogilor: Interpretări. R. Dumbraveanu, V. Pîslaru, V. Cabac, Programul TEMPUS IV, Universitatea de Stat „I. Creangă”, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Chișinău: Continental Grup, 2014, 192p
6. Concepția dezvoltării învățământului în Republica Moldova și la formarea Consiliului
coordonator pentru desfășurarea reformei învățământului. În: Monitorul oficial Nr.17, Hotărîrea nr.337, din 15.12.1994.
7. Focșa-Seminov. Învățarea autoreglată: teorii și aplicații educaționale. Chișinău: Epigraf, 2010. 360p.
8. Jonnaert P., Ettayebi M., Defise R. Curriculum și competențe: un cadru operațional. Cluj-Napoca: Editura ASCR, 2010. 122p.
9. Roegiers X. Manuel scolaire de developpement de competences dans l'enseignement. BIEF, Departament de Science de l'education de l'URL, 1998. 220p.
10. www.anc.gov.ro(<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=URISERV:c11090>) (vizitat 06.07.15)
11. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва: Наука, 1975.